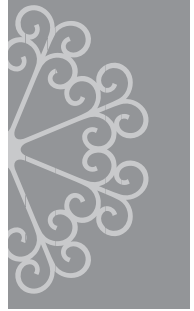

בית מדרש

416

בשבילי הפרשה

פרשת כי תצא תש"פ

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:24
Brooklyn, NY	7:15
Catskills	7:19
Chicago, IL	7:09
Johannesburg, S. Africa	5:35
Lakewood/Deal, NJ	7:15
London, UK	7:39
Los Angeles, CA	7:05
Manchester, UK	7:52
Monsey, NY	7:16
Montreal, Quebec	7:20
Passaic, NJ	7:16
Toronto, Ontario	7:41
Yerushalayim	6:32
Zurich, Switzerland	7:55

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

כי תצא שעטנז בגד לכבוד

ברמב"ם דאסור רק בגד לחימום, וע' או"ש לענין מלבוש משום כבוד ונוי. וע' ש"ג סופ"ק דביצה דמ' שמע ג"כ לאיסור. (וכן הביא בדרך אמונה הלכה ט"ז בשם תשו' ר' ישעיה בשבה"ל ובשם תוס' ר"ד).

וע' חי' ר' שלמה בהערות קצרות סי' א', במה שכתב הרמב"ם בחבירו לבוש כלאים קור עו בשוק, ומשמע שהוא עצמו לא, ותנ' כי יודע שהוא כלאים אלא שלובשו משום בושה ובזה אין כלאים מה"ת אלא מדרבנן וכבוד הבריות דוחה, ורק בחבירו שאין יודע (ונחלקו אי איירי בשווג או במזיד), ולובש לשם הנאה הוי מה"ת. והעיר שם ר' מיכל יהודה זצ"ל א"כ גם בחבירו אמאי פושטו ולא יאמר לו שהוא כלאים.

וכעין דברי ר' שלמה ע' חמדת ישראל בקונ' דרך חיים ד' ח', וע"ש שנדחק דמה"ט אמרו בברכות שם דאין חכמה ועצה במקום חילול ה', כי באמת אסרו משום חילול ה' ולא משום איסור שעטנז וצ"ע. וע"ע ברכת אברהם ביצה י"ד ע"ב אות ו' בשם הגר"ח.

אבל בגר"א מפרש סיפא דדברי הרמב"ם שכתב אינו קורעו ואינו פושטו, היינו דאם הוא מה"ת פושט גם מה שלובש בעצמו. (ומובא גם בדרך אמונה). וכן פשיטא ליה לבעל טוטו"ד ח"ב כלאים קט"ו לפרש ברמב"ם.

וע' דרך אמונה ה"ט' שהביא מח' ראשונים בזה, וע"ש מתוס' נדה ס"א ע"ב דאין כאן לועג לרש דגם בלבישת חי כה"ג שאין הנאה אין איסור, ובמת אין הנאה. (וע"ש בתוס' דא"כ מה"ט במת אין חיוב ציצית ואין כאן לועג לרש, ועמש"כ במק"א). ובאמת בתפא"י כלאים פ"י כ"ג חולק על תוס' מה"ט.

וע' מח' הפרישה וש"ך וט"ז לענין להציל בגר דיו, ויש לעיין לפי שני השיטות לענין הנאת כבוד, ולכא' היה נראה דלפי הש"ך דמחייב בלהציל בגדיו ק"ו להנאת כבוד.

דברי הנותני

והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה (כד,א)

אמר מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם הלוי ליוואויץ זצוק"ל: ענין מצות הגירושין הוא, שצ"י ריכים להתרחק מחבר רע. הוא מגרשה כדי להתרחק מכל רע

שמצא סביבו.

החידוש הוא, שזה אפילו באשתו שהוא אוהב אותה, אך אעפ"כ אהבתו לא תמנע ממנו להתרחק מן הרע שמצא בה.

דברי הימים

אלול במיר

קטעים מתוך ספר 'נס ההצלה של ישיבת מיר' שכתב תלמיד הישיבה הגאון רבי אלחנן הרצמן זצ"ל:

בחוודש אלול היו באים לישיי בה רבים מתלמידיה לשעבר מכל רחבי פולין, מהם גדולי תורה ויראה ששימשו ברבנות בפועל, כדי להתבסס מאותה האוירה המיוחדת ששרתה בישיבה בחר דש אלול. הם היו שומרים על סדרי הישיי בה בקפדנות ומקשיבים לשיחות המוסר ולשעורים כתלמידים מן המניין. תקופה זו נתנה להם השראה ועוצמה לכל ימות השנה.

מאמץ הלימוד, המוסר והתפילה בתקר פת אלול והימים הנוראים היה בעוצמה שאין לתארה במילים. כל מה שהוזכר בעיני העמל בתורה ושראית העליה בישיבה, הוא חיזור לעומת מה שהיה באלול. ההכרה שצריך לעשות הכל כדי לזכות בדין בראש השנה, וההכרה שהצלחת השנה גם ברוח

לא יעלים עינינו מחמת אהבתו, אלא ית' חזק להכרית את הדבר כליל ולא יעמיד עצמו בנסיון.

ה"עולם" מביטים על גירושין כפורע' נות, מתגרשים מחמת ריב ומחלוקת, ומח' מת מידת הכעס. אולם נהפוך הוא, במצב כזה ודאי אסור להתגרש. ואפילו אם אלף פעמים ככה יכעס אין היתר לגירושין. עליהם להתגבר על מידותיהם ולהשכין שלום ביניהם.

כל מצוות הגירושין היא דווקא כשהם בשקט ובמנוחה, וזה הקידוש ה' שבה, שלמרות אהבתם וקרבתם, כיוון שראה בה דבר רע הרי הוא מתרחק מן הכיעור והדומה לו.

ניות תלויה ביום הדין, שיעבדו את שארית הכוחות הגופניים והרוחניים לתשובה ול' מעשים טובים. כל אחד תבע מעצמו יותר וקיבל על עצמו קבלות של חיזוק יתר. הדאגה בכל מהות הנשמה היתה להשיג בי מים קדושים אלו את כל מה שניתן להשיג, להיות טובים ונעלים יותר, ולזכות בדין. בתקופה זו דמתה הישיבה לגדוד צבא הלוחם את הקרב האחרון לחיים או למות. בישיבה היה גם 'בית המוסר'. היה זה חדר מיוחד ללימוד המוסר מחוץ לסדר המוסר הקבוע בישיבה. מי שהרגיש בעצ' מו ססדר המוסר של החצי שעה לא הס' פיק לו, היה פונה ל'בית המוסר' למלאות את החסר. בתקופת אלול היתה מורגשת תנועה מיוחדת בבית המוסר. בלבי חרר תה עדיין התמונה הנרגשת והמרטיטה של בית המוסר בתקופת הימים הנוראים, איך שבחירי התלמידים היו שקועים כליל בספר מוסר תוך כדי ניגון הפורט על כל נימי הלב וכשבמטפחת מנגבים את הדמ' עות, דמעות גיל של התעלות, של השגת עולם נעלה יותר, של תקוה להיות בדרגה גבוהה יותר.

מה ד' שואל ממך כי אם ליראה

מתפללים והכן לבבנו אליך, וכן הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו, ובברכת קריאת שמע ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ובמשלי אמר שלמה המלך לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה, פירוש כשרון המעשה ועזיבת העבירות יקרא חכמה וכו', וצריך שילמד עזות העברות וההפסד והאבדן הנמצא בהם להרחיק נפש מהן ולהוכיח עצמו בזכרון הענשים וזאת הידיעה תקרא מוסר.

ובמשנה אבות ג, ט: א"ר חנינא בן דוסא כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראתו אין חכמתו מתקיימת.

ובגמ' שבת י' אמר רבא בשעה שמכניסים אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואפילו הכי אי יראת ד' היא אוצרו אין אי לא לא, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטים לעלייה הלך והעלה לו א"ל עירבת לי בהן קב חומטון א"ל לאו א"ל מוטב אם לא העלית, כך דברי תורה אם אין יראה אומרים לו מוטב שלא העלית את תורתך.

וצריך ביאור על דברי משה רבינו ועתה ישראל, מה זה ועתה! ונראה לומר לאחר שמשא רבינו מוכיח על חטא העגל והמרגלים ועדת קורח, המתאוננים והמתאוים ועל כל זה התנפל לפני הקב"ה שימחל לישראל, עד שהקב"ה מחל ואמר לו פסול לך את לוחות האבנים והורידם לישראל, ועתה אומר משה דעו לכם, אין שום דבר לעצור את החטא רק יראת שמים, זאת הקב"ה מבקש ודורש מאתנו, רק ליראה ולקיים מצוותיו וללכת בדרכיו.

וע"כ כל בן ישיבה הבא ללמוד ולהצליח בתלמודו לגדול ולהיות ת"ח גדול ולהיות מרביץ תורה גדול אזי יש לו לשמור סדרי הישיבה התפילות והלימודים בתורה וביראה ובמוסר התפילה בישיבה.

זהו יראתו קודמת לחכמתו.

והמזלזלים בתפילה בישיבה עליהם אמר הנביא כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם רמוס חציר.

ויה"ר שיקויים בנו "לאהבה וליראה את שמך".

אלול תשע"ח

בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר מה ד' א' שואל מעמך כי אם ליראה וגו'. ומקשים אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, והאמר ר' חנינא אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים בלבד שנאמר יראת ד' היא אוצרו, ותיצרו הן, לגבי משה מילתא זוטרתא היא. כן נאמר שם אמר"י משום ר"א אין להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר מה ד' א' שואל ממך כי אם ליראה. וכתוב ויאמר לאדם 'הן' יראת ד' היא חכמה, דכן בלשון יונית "הן" היא אחת.

ולכאורה קשה, דמצד אחד אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ובמימרא השניה אומר רבי חנינא שיראת שמים נמצאת באוצרו של הקב"ה, ושהיא חכמה רבה, א"כ לכאורה היא כן בידי שמים.

ועוד יותר נאמר שמוטב שלא העליתו, ובגמ' בשבת לא: אר"י לא ברא הקב"ה עולמו אלא כדי שיראו מלפניו שנאמר בקהלת והאלקים עשה שיראו מלפניו. והנה בראש הפסוק שם אמר שלמה המלך ידעתי כי כל אשר עשה הא' הוא יהי' לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. וברש"י פי' ז"ל: "ידעתי כי כל אשר עשה הקב"ה במעשה בראשית הוא ראוי להיות לעולם ואין לשנותו לא בתוספת ולא בגרוע, וכשנשתנה האלהי' צוה ועשה שישתנה כדי שיראו מלפניו, אוקיינוס פרץ גבולו בדור אנוש והציף שלישו של עולם והאלהים עשה שיראו מלפניו, שבעת ימים נשתנו הלוחך חמה בדור המבול לזרוח במערב ולשקוע במזרח כדי שיראו מלפניו, חמה חזרה לאחוריה עשר מעלות בימי חזקיהו ובימי אחז אביו נתקצר היום ונתרבה הלילה ביום מותו כדי שלא יהא נספד כל זה כדי שיראו מלפניו, לפיכך אין טוב לאדם לעסוק אלא במצותיו וליראה מלפניו, עכ"ל.

ואולי אפשר לומר ליישב את סתירת המדרשים, הרי אנו יודעים שיש יראת העונש ויש יראת הרוממות. יראת העונש היא בידי אדם, הוא צריך ללמוד מהנעשה סביבו ולראות שיש עונשים, אבל יראת הרוממות זה לימוד וחכמה, וכבר כתב המס"י על הפסוק אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ד' - אין אומר אז תבין תכונה וכו', אז תבין הלכות, אלא אז תבין יראה ואם יראה היא חכמה אז ד' יתן חכמה וזה בידי שמים, ואנו

אנו נמצאים בחודש אלול שהם ימים של הכנה לימי הדין הבעל"ט. ימים אלו נקבעו ע"י משה רבינו אחרי חטא העגל, כשעלה למרום לבקש ולהתחנן מהקב"ה למחול על חטא זה, ובעליה האחרונה, כשהי' ברצון ולקבל את הלוחות האחרונות, העבירו קול במחנה ע"י השופר משה עלה למרום אל תטעו עוד אחר ע"ז. ובאותה שעה נתעלה הקב"ה שנאמר עלה אלקים בתרועה, לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעים באלול כדי להזהיר לישראל שיעשו תשובה שנאמר אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו.

ובאור ישראל ו כתב: בעל מס"י בהקדמתו כתב כי לא יכתב רק דברים פשוטים, כן אנכי לא אכתב רק אשר נאמר ונשנו רבות, כי יוה"כ לבד מצוותו הגדולה וכו' הוא תועלת גדולה לאדם להצילו מצרות רבות ונשגבות, הוא האדם אשר אין לכנותו רק אנכי - אנכי הלזה, הוא המדבר הוא החושב הוא המתאוה וכו', הוא אנכי בעוה"ז, בשמירתו ציווי ד' ית"ש ישיג האדם - הוא האנכי - עונג גדול, ובעברו ציווי ישיג צער נורא. בשע"ת (א, ג) ולא ימצא איחור התשובה זולתי בעוה"ר אם אשר הם ישנים שוכבים בלא דעת ותבונות להם למהר להמלט על נפשם, ויש מהם נדחים מעל השם ברוך הוא, ולא יאמינו לעונש החטא.

ובשע"ת שער ב: ציין כי דרכי הסיבות שיתעורר האדם בהן לשוב מדרכי הרעות הם ששה, ובכל אחד מהם למדנו דעת אחר באדם וכו' ויותר מהמה בני הזהר לשוב בכל יום ונפשך לטהר. מבלעדי תחזה סיבה מעוררת, וילדי יום יקושו מחשבותיך כי תזכור את בוראך, והיה לך זכרו למשיב נפש מדרכי תולדות גוש עפר, ובכל עריה תעור קשת מדעך לישר הדורי טבעך. ומיראת השם ואהבתו והבושה מלפניו תוסיף מעלה תמיד ותשקוד על נקיון כפים וזכות רעיונים מורדים משרעפין. והברו נושאי כלי נפשך ובזכרה יוצרה תעדה עדיה ותכלול יפיה, כמו שכתוב בה' יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל וכו', ואשר לא השיג המעלה הזאת יכנע לבבו וכו' גם יודע ויבחן כי התשובה מן הנפש החשובה.

דברים י, יד, ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ד' א' ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו ולעבוד את ד' א' בכל לבבך ובכל נפשך לשמר מצוה ד' וגו'.

ובילקוט רמז תתנ"ד: אמר רבי חנינא הכל

Return to... Yourself

Harav Hagaon Meir Wahrsager shlita

Towards the end of the *parashah* the Torah discusses the punishment of *malkos*. When a Yid transgresses a prohibition, the halachah is: אֲרִבְעִים יָכֵנּוּ. The Mishnah teaches (*Makkos* 22) that 40 does not mean 40, but rather 39, a number that is nearly 40.

The Ramban, on this parshah, gives two reasons for the number 40:

וטעם הארבעים כפי מדרשו לפי שעבר על התורה שנתנה בארבעים יום, וגרם מיתה לעצמו שנוצר לארבעים יום, ילקה ארבעים ויצא ידי עונשין.

In transgressing, the person violated the command of the Torah, which was given in a period of 40 days. Furthermore, he brought death upon himself, a human being who was created in 40 days, as the Gemara says that 40 days is the time of *yetziras havlad*.

The Ramban expresses this very succinctly, but the Chasam Sofer, in *Toras Moshe* on the *parashah*, expands this idea and reveals the hidden depth behind it. He explains that the Ramban is saying that both reasons for the number 40 are true, for every transgression encompasses two dimensions of damage: it is a violation of the *dvar Hashem*, as expressed in the Torah, which was given in 40 days, and it also damages the *nefesh Yehudi*, which is created in 40 days and is connected to Hakadosh Baruch Hu. By transgressing, the person taints his *nefesh*, and actually distances himself from himself.

We can now understand, explains the Chasam Sofer, why a person receives only 39 *malkos*, not 40. The 40 days of the Torah's transmission were 40 full 24-hour periods. At Mattan Torah, Klal Yisrael erred in thinking that Moshe was supposed to return on the fortieth day, not realizing that a full 40 days had to elapse — not merely 39 that can be considered 40. In contrast, the 40 days of *yetziras havlad* do not have to be a full 40 days; the fetus is considered to be formed on the fortieth day from conception. Accordingly, says the Chasam Sofer, this second dimension of damage to the *nefesh Yehudi* is symbolized already in 39 days.

Considering that there are two forms of damage caused by each *cheit*,

which one should Hakadosh Baruch Hu punish the person for?

We have a principle of *מיניה* *קם ליה* *בדרבה*, meaning that when a person deserves two punishments for a certain action, he receives the more severe of the two. The Chasam Sofer understands this principle to mean not that he receives the more severe punishment, but rather that he is punished for the more severe *aveirah*. Which is the more severe *pgam* that a person causes through his *cheit*: the violation of *dvar Hashem*, or the damage to the *nefesh Yehudi*?

The Chasam Sofer presents an astounding *chiddush*: the damage to the Yid himself is a greater tragedy than the violation of *dvar Hashem*. That's the *מיניה*. And that's the reason the person gets only 39 *malkos*. In truth, he deserves 40, but because the *yetziras havlad* requires less than a full 40 days, and the damage to the *nefesh Yehudi* is graver than the violation of the *dvar Hashem*, the punishment is only 39 *malkos*, not a full 40.

Based on this, continues the Chasam Sofer, we can understand why the Gemara (*Makkos* 22) invokes the halachah that 40 *malkos* actually means 39 in the context of those foolish people who stand up when a *sefer Torah* enters the room but fail to rise when a *talmid chacham* enters: כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה, דאילו בספר תורה כתיב ארבעים, ואתו רבנן בצרו חדא. This Gemara is highlighting the power of Torah Shebe'al Peh by bringing the example of Chazal's *drashah* that when the Torah says 40 *malkos*, it really means 39.

Apparently, what the Chasam Sofer means is that the reason one should rise in honor of a *talmid chacham* is that he has the power to interpret what the Torah really means, as the Torah is not always meant to be understood literally. Why does the Gemara choose this example, specifically, out of all the *drashos* of Torah Shebe'al Peh? Because those people who stand up for a *sefer Torah* understand that when the Torah says יָכֵנּוּ it means that the person receives *malkos* because he violated the Torah's commandment. But a *talmid chacham*, who is a *nefesh Yehudi* that digested the Torah, understands that the more severe *cheit*, the *רבה מיניה*, is the

damage done to the *nefesh Yehudi*. And that's precisely the reason why you have to stand up for the *talmid chacham* — because he's more important than the *sefer Torah*!

Not by chance does the Gemara choose this particular *drashah* regarding *malkos* to convey that if you stand up for a *sefer Torah*, you should certainly stand up for a *talmid chacham*, as this *drashah* teaches that a *nefesh Yehudi* is more *chashuv* than the Torah itself — especially when that *nefesh Yehudi* has the Torah within it.

Know Your Value!

I would like to add a small point to explain the mistake made by the foolish people who rise only in honor of a *sefer Torah* and not for a *talmid chacham*. The *Tanna D'vei Eliyahu* (*perek 14*) says that Eliyahu Hanavi was once traveling from place to place and a person posed a question to him. "There are two things that I love deeply," he said. "Torah and Klal Yisrael. But I don't know which takes precedence."

"Most people think that the Torah is first," Eliyahu Hanavi answered, noting that the Torah is called *reishis*. "But I say that Klal Yisrael are first, for they are also called *reishis*."

Rav Wolbe (*Alei Shur*, vol. 2, *Maareches Ha'Adam*) explains that the question of which is first, Torah or Klal Yisrael, means which is the purpose. Hakadosh Baruch Hu created the world for two main purposes: Torah and Klal Yisrael, and most people think the Torah is more *chashuv* and holy. In their eyes, Klal Yisrael exist to fulfill the Torah, and the purpose of the world is so that the Torah would be observed.

Yet Eliyahu Hanavi reveals that that is not the case. Hakadosh Baruch Hu wanted to create an *adam hashaleim*, and what makes a person *shaleim* and draws him close to Hakadosh Baruch Hu is the Torah. The Torah is *sha'ashuav shel Hakadosh Baruch Hu*, and contains the Names of Hashem, but its purpose is to forge the *adam hashaleim* — so it turns out that the

adam is the *tachlis* of the Torah.

The foolish people — כמה טפשי — did not understand this, and similarly, most people assume that the more severe damage of a *cheit* is the fact that the person transgressed the Torah, as if the *potch in panim* against the *dvar Hashem* is worse than the *pgam* in the person himself. For that reason, they stood up for a *sefer Torah* but not necessarily for a *talmid chacham*. In truth, however, the *talmid chacham*, the Yid, is the *tachlis*! Yisrael is *kodem*; רבה מיניה is the *nefesh Yehudi*.

We're in Elul now, the time of *cheshbon hanefesh*, when we prepare ourselves for the Yom Hadin and the *yemei hateshuvah*. We're all somewhat distanced from Hakadosh Baruch Hu — כִּי אָדָם אֵין צְדִיק בְּאָרְצוֹ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה — and we're trying to find a path to *teshuvah*. What has to be the foundation of our *teshuvah*? Where do we start?

Do we start with the *pgam* we have made in the Torah, which represents Hakadosh Baruch Hu? Sometimes that's distant from us. We have to realize that the first place to start from is at home. R' Yerucham, in *Chochmah U'Mussar*, discusses the idea that by transgressing, a person distances himself from his own self, and he has to do *teshuvah* to come back to himself. *Teshuvah* is meant to connect the person to the *nefesh Yehudi*, as symbolized by the fact that although the Torah says אֲרַבְעִים יָנֹנִי, the person receives only 39 *malkos*, corresponding to the time of *yetziras havlad*.

We don't realize how *chashuv* we are! We don't realize that a person truly is close to Hakadosh Baruch Hu, and that a person who is *shaleim* is the *tachlis* of the Torah, the very purpose of Creation. This is where our *teshuvah* movement should really begin: with the *pgam* in ourselves. If we realize how *chashuv* the *nefesh Yehudi* is, that will energize our *teshuvah* effort, helping us to come full circle and return to who we really are, and to Hakadosh Baruch Hu.

Gut Shabbos.